

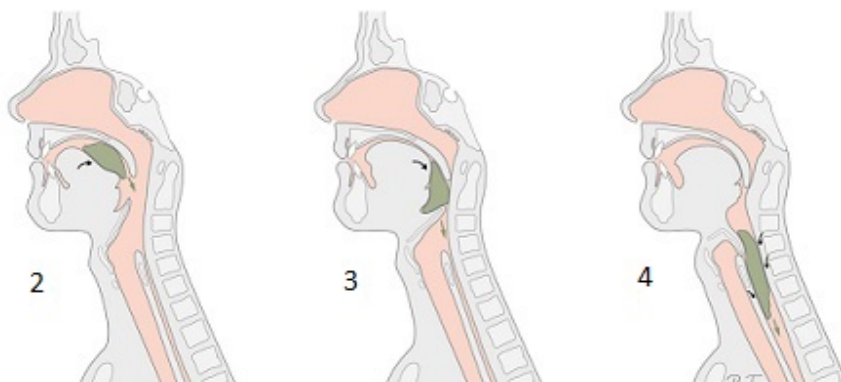
Slikproblemen: dysfagie

In deze folder vindt u informatie over de slikstoornis dysfagie en welke gevolgen deze stoornis heeft voor eten en drinken. Daar waar hij staat kan ook zij gelezen worden.

Het normale slikproces

Slikken is een complex proces waarbij veel spieren zijn betrokken, onder andere van de lippen, tong, kaak, wangen en keel. Het slikproces kan in vier fasen verdeeld worden:

1. **Orale fase:** Het eten of drinken wordt in de mond genomen en zo nodig gekauwd. Vervolgens wordt het verzameld op het midden van de tong; klaar om doorgeslikt te worden.
2. **Transportfase:** Door het eten op de tong wordt de slikreflex opgewekt. De tong transporteert het eten of drinken met een golvende beweging naar de keel.
3. **Faryngeale fase:** Het zachte gehemelte sluit de neusholte af, de stembanden sluiten en het strottenhoofd beweegt omhoog, zodat er geen eten of drinken in de neus of longen terecht kan komen. Het eten of drinken wordt door de keelspieren naar de slokdarm getransporteerd.
4. **Oesofagale fase:** Het eten of drinken wordt via de slokdarm naar de maag gebracht.

Wat is dysfagie?

Dysfagie is een stoornis in het slikproces.

Slikproblemen kunnen een negatieve invloed hebben op de gezondheid.

- Problemen in de orale fase zijn: speekselverlies, voedselverlies uit de mond, moeite met bewegen van de tong, moeite met kauwen, verslikken.
- Problemen in de transportfase en faryngeale fase zijn: moeite met inzetten van de slikbeweging, moeite met slikken, verslikken, achterblijven van voeding in de mond of keel, eten of drinken komt terug via de neus.
- Problemen in de oesofagale fase zijn: passagestoornissen; het voedsel 'zakt' niet goed, er komt na het eten voedsel terug in de mond.

Hoesten vóór, tijdens of na de slik is een van de belangrijkste tekenen van verslikken. Als het gevoel in het mondkeelgebied echter afwezig is, kan iemand zich ook verslikken zonder dat het opgemerkt wordt! Er volgt dan geen hoestreflex!!

Een slikprobleem is niet hetzelfde als een eetprobleem, maar ze zijn wel aan elkaar gekoppeld. Wanneer het slikken moeilijk gaat, eet of drinkt men vaak ook minder.

Wat zijn de belangrijkste oorzaken van een dysfagie?

Een slikprobleem kan veroorzaakt worden door:

- Neurologische problemen zoals hersenletsel, een spierziekte, de ziekte van Parkinson, MS, dementie.
- Aandoeningen in het hoofdhalsgebied.
- Medische behandelingen zoals bestraling, chemotherapie, operaties.
- Medicatie.
- Het verouderingsproces gecombineerd met algemene achteruitgang.

Ten gevolge van bovengenoemde oorzaken kan er sprake zijn van krachtsverlies van de spieren in het mond- en keelgebied. Ook kan het gevoel (sensibiliteit) in de mond en keel afwezig of verminderd zijn.

Wat doet de logopedist?/Behandeling van de dysfagie

De logopedist onderzoekt het slikken. Hij bekijkt hoe goed de tong, lippen, kaken en het gehemelte bewegen (de mondmotoriek) en controleert het gevoel in de mond. Ook kijkt de logopedist naar de verschillende fasen van het slikken en naar de voorwaarden die aanwezig moeten zijn om veilig te kunnen slikken: is er bijvoorbeeld een hoestreflex en kunnen de instructies opgevolgd worden?

De logopedist geeft aan of het slikproces veilig verloopt en of er gestart kan worden met (aangepaste) voeding. Ook geeft de logopedist aan wanneer het eten kan worden uitgebreid.

De opbouw van voeding wordt bij ieder individueel slikprobleem apart bekeken. Meestal wordt begonnen met gladde en dikkere consistenties (pap, vla). Dit wordt langzaam uitgebreid naar dunnere en grovere consistenties (zoals drinken en brood).

De logopedist geeft, indien nodig, instructies om veiliger te slikken. Ook kan de logopedist oefeningen instrueren om het slikken te verbeteren.

Vaak wordt door de logopedist een slikwijzer ingesteld. Hierop staan o.a. de voorwaarden, instructies en adviezen om het eten en drinken zo veilig mogelijk te laten verlopen. Ook worden hierop de consistenties vermeld die mogen worden gebruikt voor het eten.

Het uiteindelijke doel is dat er weer zo normaal mogelijk kan worden gegeten en gedronken.

Sondevoeding

Als er ernstige slikproblemen zijn, kan de logopedist vaststellen dat er een groot risico bestaat dat er eten of drinken in de longen terecht komt. Dit kan een longontsteking tot gevolg hebben, wat in sommige gevallen kan leiden tot een levensbedreigende situatie. Om dit te voorkomen kan de behandelend arts dan in overleg met u besluiten om sondevoeding te gaan geven.

Sondevoeding is vloeibare voeding die door een slangetje (sonde) via de neus en slokdarm direct in de maag komt. Deze voeding bevat alle voedingsstoffen die het lichaam nodig heeft. Het kan zijn dat er volledige sondevoeding wordt gegeven, meestal 1½ tot 2 liter verspreid over de dag. Ook is het mogelijk dat sondevoeding als aanvulling wordt gegeven. Dit gebeurt meestal wanneer het eten of drinken deels veilig verloopt, maar dat er daarmee nog onvoldoende voedingsstoffen opgenomen worden.

Adviezen/aandachtspunten:

Op de eerder genoemde door de logopedist ingestelde slikwijzer staan de persoonlijke instructies en adviezen.

Hieronder volgen nog een aantal algemene adviezen/aandachtspunten:

- Wees bedacht op de risico's van verslikken.
- De logopedist geeft aan welke consistenties de patiënt mag eten of drinken.
- Wanneer er volledig sondevoeding wordt gegeven, is het niet de bedoeling dat er daarnaast iets te eten of te drinken wordt aangeboden.
- Als er wel weer wat kan worden gegeten of gedronken en u of het bezoek wil wat eten of drinken meenemen, overleg dit dan met de verpleegkundige of de logopedist.
- Zorg altijd voor een goede, rechtopzittende positie tijdens eten en drinken (ook in bed. Dit verkleint de kans op verslikken.
- Let op dat het hoofd niet achterover hangt, maar goed rechtop, of zelfs iets naar voren gebogen. Ook dit verkleint de kans op verslikken.
- Zorg dat er niet teveel afleiding is tijdens het eten en drinken.
- Neem kleine hapje/slokjes, dit maakt het slikken makkelijker.

Vragen?

Heeft u vragen over het slikken? Dan kunt u altijd contact opnemen met een van de logopedisten van Gelre ziekenhuizen, of met een verpleegkundige van de afdeling.

Logopedie Gelre ziekenhuizen Apeldoorn

- maandag t/m vrijdag
- 8.45 – 9.15 uur
- tel: 055 – 581 83 91

Logopedie Gelre ziekenhuizen Zutphen

- maandag t/m vrijdag
- 8.30 – 12.00 uur
- tel: 0575 – 592 265